

χέρι, ή πιό μίζερη ζηλοφτόνια γιά τὸ ξύπνημα τὸ ἐθνικὸ τῶν ἄλλων γειτονικῶν λαῶν, ή καχεκτική κακογλωσσιὰ σημάδι τῆς ἀδυναμίας, καὶ ή μικροκατεργαριὰ ή ἀπαραίτητη γιά νὰ σιγουρέψει τὴ ζωὴ τοῦ ὁ ἄρρωστος, χάνονται καὶ πᾶνε. Ὁ Ρωμῖος ὅσον πάει ἐλευτερόνεται ἀπ' αὐτά, καὶ κάθε μέρα αὐτός τοῦ λυτρώνεται ἀπὸ τὰ περασμένα τοῦ χάλια, ἀποχτᾷ τὴν πίστη τὴν ἀληθινή, τὴν πεποίθησιν στὸν ἑαυτό τοῦ, μεθάει μὲ τὴν πρόβλεψη τῆς τελικῆς νίκης. Καὶ ἔτσι δὲν προσέχει πιά τόσο τοὺς ἄλλους τοὺς τριγυρινοὺς λαοὺς, τί φτειάνουν, τί κερδίζουν. Ἐχει τὴ θέληση αὐτὸς νὰ κερδίσει κάτι καὶ ἂν φαίνονται καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιοὶ γιά νὰ κερδίσουν, χαλάλι τοὺς, ξέρει πῶς εἶναι αὐτός, ἐκεῖ ποὺ πρέπει, καλλίτερός τοὺς. Δὲ γυρεύει νὰ ὠφεληθεῖ ἐκεῖ ποὺ δὲν ἔχει δικαιώματα καὶ κεῖ ποὺ ἔχει νὰ κυνηγάει ἀλύπητα. Τώρα ζεῖ πιό χαρούμενος, πιό εὐχαριστημένος, γιὰτὶ βρῖσκεται πιό σύμφωνος μὲ τὴ ζωὴ τὴ πλέρια, τὴν ἀληθινή.

Ὄντας δυνατὸς καὶ ἐλεύτερος γίνεται φυσικὰ καὶ φιλελεύτερος καὶ ἀναγνωρίζει τὰ δίκαια τῶν ἄλλων. Τοῦτο τὸν ὠφελεῖ ὅχι μόνο μέσα στὴν Ἀνατολὴ παρὰ καὶ στὴ Δύση. Στὴν Ἀνατολὴ βρῖσκει τώρα σύμμαχους, μαθαίνει νὰ ταιριάζει τὰ συμφέροντά τοῦ μὲ τὰ συμφέροντα ἄλλων λαῶν καὶ τοὺς ἔχει βοηθοὺς γιά τὴν ἐπικράτησή τοῦ. Ἀπόδειξη πῶς ἀπὸ τὰ 1908 τὸ Πατριαρχεῖο καὶ οἱ Ἕλληνες πῆραν ἀπάνω τοὺς καὶ συγκέντρωσαν γύρω τοὺς ὅλους τοὺς ἄλλους χριστιανούς, καὶ πᾶνε νὰ τραθήξουν μὲ τὸ μέρος τοὺς καὶ πολλοὺς μουσουλμάνους. Ἡ Ρωμιόσυνη πέταξε γύρω τῆς καινούργια καὶ ὁμορφὴ φεγγοδολή. Στὴ Δύση βρῖσκει τώρα ὁ Ρωμῖος ἂν ὅχι θαυμαστὲς ἀλλὰ τουλάχιστο ἀνθρώπους καὶ ἔθνη ποὺ τὸν ἐγκρίνουν, καὶ μὲ τὸ νὰ τὸν ἐγκρίνουν τὸν δυναμώνουν γιά νὰ ἐξακολουθεῖ σ' αὐτὸ τὸ δρόμο νὰ πηγαίνει καὶ νὰ προκόφτει.

Αὐτὸς ὁ δρόμος τοῦ εἶναι ή στράτα τῆς θετικῆς καὶ φιλελεύτερης πολιτικῆς. Ἀπ' αὐτὴ δὲν ἔχει νὰ χάσει τίποτα, μόνο νὰ κερδίσει ἔχει.

Τὸν καιρὸ ποὺ ἦταν ὁ Ρωμῖος, ὅπως πρίν, μικρὸς καὶ ταπεινὸς καὶ ζηλόφτονος καὶ μίζερὸς καὶ παραπονιάρης χωρὶς νοῦ ὀργανωτικὸ καὶ δίχως θέληση δημιουργική, προσκολλημένος μόνο στὰ περασμένα τοῦ μεγαλεία ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὰ λησμονήσει καὶ νὰ ξεμπλέξει ἀπὸ δαῦτα, — ή Εὐρώπη, ἐπίσημη καὶ ἀνεπίσημη, τὸν σιχαίνονταν, τὸν περιφρονοῦσε καὶ τὸν πολεμοῦσε.

Τώρα πού, ψάχνοντας βαθύτερα, βρῆκε μέσ' στὸν ἑαυτό τοῦ τίς ἀληθινὰς πηγὰς τῆς ζωῆς τοῦ καὶ τῆς θέλησής τοῦ, τώρα ποὺ πάει νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὰ πατροπαράδοτα καὶ ἐξωτερικὰ μεγαλεία τοῦ

γιά νὰ πάρει τὴν πνοή τοῦ ἀπὸ τὰ ἐπίσης πατροπαράδοτα ἀλλὰ ἐσωτερικὰ τοῦ μεγαλεία, ἀπὸ τὸ θησαυρὸ καὶ τὰ πλούτη τῆς πολυπάθης ἀλλὰ ἔντονης καὶ πολυσύνθετης ψυχῆς ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ γενιὰ παλιὰ δυνατὴ, καὶ ἐλεύτερη, τώρα καὶ ή δημόσια γνώμη στὴν Εὐρώπη καὶ οἱ πολιτικοὶ τῆς καὶ τὰ βαλκανικὰ κομιτάτα τῆς Λόντρας καὶ οἱ σύλλογοι καὶ τὰ Κράτη ἀρχίζουν νὰ τὸν ἐχτιμοῦν καὶ νὰ τὸν σέβονται, ὅπως ὡς τώρα ἐχτιμοῦσαν καὶ σέβονταν ἀποκλειστικὰ ἕναν ἄλλο λαὸ τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς Βουλγάρους.

Ὁ σεβασμὸς καὶ ή ἐχτίμησις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μοιράζονται τώρα σὲ ἑνὸ ἔθνη τῆς Ἀνατολικῆς, τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς Βουλγάρους. Ἄν καὶ οἱ Ἀρβανίτες δειχτοῦν ἀξιοὶ καὶ σ' αὐτοὺς θὰ παραχωρηθεῖ ἕνα μέρος σεβασμοῦ. Τὸ ἴδιο καὶ γιά τοὺς Ἀρμένηδες καὶ γιά τοὺς ἄλλους ὅλους.

Ἀποκλειστικὸ δικαίωμα θαυμασμοῦ δὲν ἔχει ἕνα μονάχο ἔθνος, ὅπως δὲν ἔχει ἕνα ἔθνος μοναχὰ δικαίωμα ζωῆς, δημιουργίας πολιτισμῶν καὶ νίκης.

ΙΔΑΣ

ΑΡΧΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Βδομάδες ἀλάκερες τώρα μὲ τὴν προεκλογικὴ κίνηση, ὁ λαὸς μαζεῦότανε κάτω ἀπὸ τὰ μπαλκόνια τῶν σαλονιῶν τῶν κομμάτων καὶ τῶν σπιτιῶν τῶν πολιτευόμενων κι ἄκουγε μὲ προσοχή καὶ μὲ κατάνυξη τὴ διδασκαλία τοὺς. Τί τοῦ λέγανε τοῦ ἄμοιρου αὐτοῦ λαοῦ; Νὰ μαυρίσῃ τὸ κόμμα τοῦ Βενιζέλου, γιὰτὶ αὐτὸς θέλει νὰ καταστρέψῃ τὸ ἔθνος ὄντας μαλλιαρὸς, μισθωτὸς τῆς Ρουσίας, ρουβλιοφάγος, γιὰτὶ ὑποστηρίζει αὐτοὺς ποὺ χαλοῦνε τὴ γλώσσα καὶ γιὰτὶ ἔπαψε τὸ Μιστριώτη ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο κ' ἔβαλε στὴ θέση τοῦ τὸ Μενάρδο, ἀναγνωρισμένο μαλλιαρό, κι ἀκόμα γιὰτὶ ὁ Βενιζέλος εἶναι ἄθεος, ἀφωρεσμένος ἐπίσημα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κρήτης.

Ὅλοι πιστεύανε πῶς σὲ λαὸ ἀπλοϊκὸ, ἀμόρφωτο, φανατισμένο γιά τὴ θρησκεία τοῦ θὰ πιάνανε οἱ ρουκέτες αὐτῆς τῆς φαυλοκρατίας, καὶ πῶς ἥρωϊκὰ καὶ μπιστεμένα θὰ ψηφίζόντανε αὐτοὶ ποὺ ὠργιάζανε ἀσυνεῖδητα, μὴν ἀφίνοντας ἀνεκμετάλλευτη κάθε ἀδυναμία καὶ πρόληψη τοῦ κοσμάκη.

Κι ὅμως τὰ πράματα δείξανε θεοφάνερα πῶς οἱ ψευτιές, οἱ συκοφαντίες καὶ τὰλλα τερτίπια δὲ βρῖσκουνε πιά ἀνταπόκριση στὸν περσότερο λαὸ, γιὰτὶ

αὐτὸς ὁ λαὸς ἀρχίζει νὰ νοιώθῃ πὼς οἱ προδοσίαι, οἱ κίντυνοι τῆς Φυλῆς, τῆς γλώσσας καὶ τῆς θρησκείας εἶναι φρέσκος ἀέρας, ποὺ τὸν κοπανίζουν τώρα ὀγδόντα χρόνια οἱ ἀγύρτες καὶ λαοπλάνοι μικροπολιτικοὶ τοῦ τόπου.

Τέτοια σημασίαι εἶχανε οἱ ἐκλογές τῆς περασμένης Κεριακῆς, σημασία βαθύτερη, πνευματικώτερη μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς.

Ἀπὸ τώρα καὶ πέρα, ὅσοι ὑπολογίζανε στὸ φανατισμὸ τοῦ λαοῦ, πάνου σὲ ὠρισμένα ζητήματα ποὺ τὰ βαφτίζανε «πατριωτικά» καὶ ζητήματα «ὑπαρξια» γιὰ τὸ Ἔθνος, θ' ἀρχίσουν νὰ κάμουν τὴν πρεπούμενη ἀδάρια, καὶ θὰ κοιτάξουν σὲ ἄλλο ἐπίπεδο νὰ ἐργαστοῦνε, ἐπίπεδο τίμιας πολιτικῆς καὶ τίμιας συνείδησης, πράμα ποὺ θὰ ἡθικοποιήσῃ ἀναγκαστικά καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους.

Οἱ δημοτικιστάδες ποὺ ὑποστηρίζανε σὲ τούτῃ τὴν ἐκλογὴ μὲ ἓση μικρὴ δύναμη καὶ ἂν ἔχουν, τὴν κυβέρνηση τοῦ κ. Βενιζέλου, δὲν κοιτάζανε τίποτ' ἄλλο, παρὰ τὸν ἴσιο δρόμο τοῦ σημερινοῦ Πρωθυπουργοῦ σὲ ὅλα τὰ ζητήματα τῆς πεποίθησής του, ἀδιάφορο ἂν μέσα σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα τὸ ζωτικότερο ἀπ' ὅλα, τὸ γλωσσικόν, δὲ βρίσκει ἀπὸ μέρος τῆς κυβέρνησής του τὴν πρεπούμενη θέση ποὺ τοῦ ἀξίζει. Ἴσως, ἄλλος πολιτικός, τοῦ αὐριο, ἔρθει μὲ βαθιὰ καὶ ἀσάλευτη πεποίθηση γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, καὶ τότε βέβαια ὁ Βενιζέλος δὲ θὰ εἶναι κείνος ποὺ θὰ λογαριαστῇ γιὰ λευτερωτῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ νοῦ ἀπὸ τὰ σίδερα τοῦ μαύρου ζυγοῦ τῆς δασκαλοσύνης. Ἐνα ὅμως, δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τοῦ ἀρνηθῇ κανεὶς. Πὼς μὲ τὴν πολιτικὴν του βοήθησεν ν' ἀνοιχτῇ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ σ' ἀνοιχτότερους ὁρίζοντες. Στοιχεῖο καὶ βάση κάθε ἀρχῆς πολιτισμοῦ.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΝΕΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟ

Ἄς τὸ σημειώσουμε καὶ τοῦτο δῶ, ἀφοῦ δὲ βαριούμαστε. Ἀπὸ ἀνταπόκριση τῆς «Ἀκρόπολης» μαθαίνω, ὅτι ὁ δήμαρχος τῆς Λυών Ἑρριὸ σ' ἓνα βιβλίο ποὺ βγαλε γιὰ τὴ Νέα Τουρκία θαυμάζει κοντὰ στίς ἄλλες ἀναμορφωτικὰς ἐνέργειαι τῶν Νεοτούρκων καὶ τὸν καθορισμὸ τῶν ὁρῶν τῆς ὑγιεινῆς, ποὺ πρέπει νὰ φυλάγονται ἀπὸ τοὺς ἐργάτες τῶν σύκων. Γιὰ ὅλα τὰλλα ποὺ ἀναφέρει ὁ κ. Ἑρριὸ, πρόοδο στὰ οἰκονομικά, στὰ δημόσια ἔργα κλπ., τὸν συμβουλευόμε νὰ κάνῃ δεύτερες καὶ καλύτερες μελέτες, στὸ ζήτημα ὅμως τῶν σύκων πιστεύω νὰ ἔχῃ καλὰς πληροφορίες ὁ ἄνθρωπος. Δὲν ξέρω μόνο ἂν

ἀναφέρει στὸ βιβλίο του ὅτι οἱ ὅροι τῆς ὑγιεινῆς ποὺ διατάχτηκαν γιὰ τὴν κατεργασία τῶν σύκων σκοπὸ ἔχουν τὴν προφύλαξη τοῦ καταναλωτῆ τῆς Ἀμερικῆς ἢ τῆς Ἀγγλίας καὶ ὄχι τοῦ ἐργάτη τῆς Τουρκίας, καὶ ἂν προφύλαγεται μὲ δαύτους καὶ ὁ ἐργάτης ὁ ἴδιος, τοῦτο τὸ χρωστάει ὄχι στοὺς Νεότουρκους, παρὰ στὴ φροντίδα ποὺχουν οἱ Ἀμερικάνοι γιὰ τὴ δική τους τὴν ὑγεία. Ἐρετε δηλαδὴ ἐδῶ τί τρέχει; Ὁ πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς στὴ Σμύρνη εἶχε δηλώσει πρὶν ἑνα-δυὸ χρόνια ὅτι δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ φορτωθοῦν σῦκα γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, ἂν δὲν κατεργάζονταν καὶ συσκευάζονταν σύμφωνα μὲ κάποιους ὁρους καθαριότητος. Γιὰ τὸ φόβο λοιπὸν αὐτόν, ὃς τὸν ποῦμε φόβο τῶν Ἀμερικάνων, φαίνεται ὅτι ἔγινε σχετικὴ νομοθεσία, αὐτὴ ποὺ κινεῖ τὸ θαυμασμὸ τοῦ κ. Ἑρριὸ. Ἐκεῖ ὅμως ποὺ δὲν ὑπάρχει φόβος Ἀμερικάνων οὔτε καὶ Ἰουδαίων, γιὰτί τοὺς Ἰουδαίους μὲ τὸν Τζαβίτ τοὺς ἔχουν δικούς τους, δὲ φαίνεται νὰ νοιάζονται καθόλου γιὰ τὴν ὑγιεινὴν οἱ Νεότουρκοι. Γιὰ νὰ τὸ πιστέψῃ ὁ κ. Ἑρριὸ, ὃς κάνῃ ἓνα ταξιδάκι στὴν Τουρκίαν. Ἄς γυρίσῃ λίγο τοὺς δρόμους τῆς ἀγορᾶς τῆς Σμύρνης, νὰ δῇ τί μυρουδιὰς θὰ χτυπήσουν τὴ μύτη του σὲ πολλὰ στενάδια ἢ καὶ σὲ πλατεῖαι, ὃς ἐπισκεφτῇ τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τίς ροῦγες τοῦ Γαλατᾶ μὲ ἀνοιχτὰ τὰ ρουθοῖνια, ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμο τοῦ Πέραν ὃς κατηφορίσῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πρὸς τὸν Κεράτιο, γιὰ νὰ δῇ μοῦχλα καὶ γκρεμισμένα παλιόσπιτα καὶ σωροὺς σκουπιδιῶν, ὃς κάνῃ μερικὰς βόλτες στὸ μέρος ἐκεῖνο ποῦναι πρὶν πᾶς στὰ Πατριαρχεῖα, τὸ ἴδιο ὃς κάνῃ καὶ στὰ παράμερα τῆς Σταμπούλ, καὶ τότε τὰ ξαναλέμε. Τότες θὰ πιστέψῃ ὅτι ἡ μοναχὴ πρόοδος τῶν Νεότουρκων εἴτανε νὰ ντύσουν μὲ χακὶ ἢ μὲ λαδιὰ στολὴ τοὺς στρατιῶτες τους καὶ νὰ τοὺς φορέσουν καλπάκι ἀντὶς φέσι καὶ νὰ διδάξουν τοὺς χαμάληδες νὰ κάνουν συλλαλητήρια γιὰ τὴν Κρήτη. Γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐκεῖνο ποῦκαναν κάλλιο νὰ μὴν τὸ ἔκαναν. Ὅχι γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνες κάλλιο, παρὰ γιὰ τοὺς ἰδίους τοὺς Τούρκους. Τί ἔκαναν; Πλήθυναν τὰ τυπογραφεῖα, ἔδγαλαν ἐφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδες, εἰκόνες μπόλικες, ὅλα ὅμως μὲ σκοπὸ νὰ νάψουν τὸν Τούρκικο σωδινισμό σκορπίζοντας ψευτιὰς καὶ ἀστραπὲς μισαλλοδοξίας, φονικῆς διαθέσεως καὶ βαρβαρότητας. Στίς ἐπιστημὲς τίς φυσικὰς δὲν προδέψανε πιότερο ἀπ' ὅπου βρίσκονταν στὰ χρόνια τοῦ Χαμίτη. Γιατί αὐτὲς δὲν τίς κατάρτεχε ὁ Χαμίτης, μόνο τὴν ἱστορίαν νὰ σκοτώσῃ γύρευε μὲ τὴ λογοκρισίαν.

Ἄς μελετήσῃ τέλος πάντων ὁ κύριος δήμαρχος τῆς Λυών, ἂν δὲν πιστεύῃ.

8.8.1912

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ